

Werk

Titel: D. Jo. Frid. Blumenbachii Institutiones Physiologicae.

Autor: Blumenbach, Johann Friedrich

Verlag: Dieterich

Ort: Gottingae

Jahr: 1821

Kollektion: Blumenbachiana

Werk Id: PPN659038048

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN659038048> | LOG_0012

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=659038048>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

SECTIO VI.
DE SANITATE
ET
NATURA HUMANA.

§. 74.

Cum *sanitas* *), in cuius expositione omnis physiologia versatur, tali nitatur harmonia et aequilibrio materiarum et virium, hominis essentiam constituentium, quali ad functiones phycas eidem rite peragendas opus est, facile intelligitur quantum omnia ac singula quaternorum principiorum, quae totidem sectionibus hactenus indagavimus, ad eandem sustinendam, conferant.

---

*) THEOD. G. AUG. ROOSE über die Krankheiten der Gesunden. Gött. 1801. 8.

G. CHR. KLETT tentamen evolventi notionem de sanitate hominis. Wirceb. 1794. 8.

§. 75.

Equidem requiruntur primo *humores* probe subacti; tum ex iisdem rite formata *solida*; porro haec ipsa *viribus* suis *vitalibus* penitus vigorata; denique *mens* sana in corpore sano.

§. 76.

Haecce quaterna principia in corpore humano vivo tantum non perpetuo invicem *agunt* et *reagunt*. Fluida nempe agunt tanquam stimuli in solida; haec vero vi sua vitali tum ad recipiendos stimulorum istorum impulsus, tum ad reagendum in ea, instructa sunt. Quod autem mentis cum corpore suo intimam consensionem attinet, hic loci monuisse sufficiat, longe latius eam patere quam primo intuitu et obiter rem considerantibus videri posset. Voluntatis v. c. imperium minime iis tantum contineri arctis limitibus actionum, quas vulgo in physiologorum scholis voluntarias appellant; et mentem contra innumeris

aliis modis a corporis affectionibus moveri, quam quae unice sensualium perceptionum proprie sic dictarum nomine venire solent *).

§. 77.

Ex infinita autem varietate et modificatione conditionum ad quaterna ista principia pertinentium, per se facile intelligitur, quam ingens eam de sanitate notionem intercedat *latitudo* **).

Cum enim pridem monente Celso, raro quisquam non aliquam partem corporis imbecillem habeat, vel eo sensu Galenus asserere poterat, perfecte sanum neminem dici posse.

At enim vero et apud eos quos ex vulgari dicendi ratione sanos vocamus,

*) GALENUS quod animi mores corporis temperaturas sequantur.

St. JO. VAN GEUNS de corporum habitudine animae huiusque virium indice ac moderatrice. Harderv. 1789 4.

**) GALENUS de sanitate tuenda L. I.

ipsa tamen ea sanitas in singulis aliter atque aliter temperata est *).

§. 78.

Nititur ergo infinita hac modificatione *temperamentorum* varietas **), diversa nempe ratio et aptitudo, qua solidum vivum ***) in singulis hominibus a si-

*) GU. FR. AD. GERRESHEIM *de sanitate cuivis homini propria*. Lugd. Bat. 1764. 4.

**) LAVATER *physiognomische Fragmente*. T. IV. p. 343.

GU. ANT. FICKER *comm. de temperamentis hominum quatenus ex fabrica et structura corporis pendent*. Gott. 1791. 4.

J. N. HALLE' in *Mém. de la Soc. médicale d'Émulat.* T. III. p. 342.

***) Numerosis argumentis, quibus recentiores physiologi contra veterum opinionem evicerunt, temperamenta magis a solidi vivi ratione quam a sanguinis indole pendere, unicum saltem addere liceat a celebri sororum gemellorum Hungaricarum exemplo petitum, quae sub initium seculi proxime elapsi infimo dorso coalitae natae sunt et annum aetatis 22 vivendo attigerunt. Has enim temperamenti longe ab invicem diversi fuisse vel in vulgus constat, cum tamen unum idemque sanguineum fluentum systema eorum sanguiferum, ingenti anastomosi iunctum, permanasse, post obitum earum anatomica indagatio docuerit.

mulis, et quidem praesertim mentalibus, afficitur, quaque hi ipsi mentales stimuli vice versa facilius segniusve in iisdem excitantur.

§. 79.

Graduum vero et mixturarum in temperamentis tam innumera diversitas, ut quibus volupe fuerit, combinationes aut *divisiones* et ordines eorum alios atque alios constituere, patentissimum sibi apertum videant campum. Commode interrim quatuor vulgatis eorum ordinibus acquiescere poterimus *); quibus nempe dividuntur in *sanguineum*, quod facillime quidem sed levius tantummodo stimulis istis afficitur; *cholericum* quod et facile et vehementer incitatur; *melancholicum* quod segnius est eo altius et quasi tenaciore impressione movetur; *phlegmaticum* denique quod omnium lentissime ad stimulorum impulsus et quidem segniter tantum recipiendos a natura paratum est.

---

*) V. KANT I. c. pag. 257 sq.

Haec enim divisio etsi eam Galenus incongruo fundamento superstruxerit a sanguinis elementis male constitutis mutuato, tamen si ab eo iniquo fundamento discesseris, ceterum naturae satis consona et intelligibilis videtur.

§. 80.

Magnus vero numerus est *causarum* tam praedisponentium ut vocant, quam occasionalium, quae ad istam temperamentorum diversitatem constituendam symbolam suam conferunt. Dispositio v. c. haereditaria, habitus corporis, clima, diaeta, religio, cultus et luxuries etc. *)

§. 81.

Verum praeter temperamentorum varietatem et hoc ad sanitatis latitudinem (§. 77.) facit, quod et ipsarum oeconomiae animalis *functionum* tam numerus quam energia et vigor pro diversis quae

---

*) FEDER in *Untersuchung über den menschlichen Willen*. T. II. p. 49.

intercedunt circumstantiis in singulis hominibus multimode differat. Hinc v. c. respectu aetatis longe alia sanitas homini neonato quam qui in virili aetate positus est; quoad sexum alia virgini maturae viro quam vetulae effoetae, alia menstruatae, alia lactanti etc.; quod vitae genus attinet alia certe barbaris Nomadibus Americae septentrionalis quam molibus Sybaritis. Imo vero et in singulis hominibus maxima consuetudinis (quam ideo alteram naturam fieri aiunt) in singulas functiones v. c. in somnum, victus rationem etc. potestas *).

§. 32.

Quo plures autem simul in corpore functiones vigent, eo maior ipsi *vita* tribuitur et contra. Maxima hinc dicitur, quando virili aetate functiones corporis

---

*) GALENUS *de consuetudine.*

G. E. STAHL *de consuetudinis efficacia generali in actibus vitalibus.* Hal. 1700. 4.

H. CULLEN *de consuetudine.* Edinb. 1780. 8.

C. NATORP *de vi consuetudinis.* Gott. 1808. 4.

summum perfectionis fastigium attingerunt; minima e contrario, quando functiones etsi ceteroquin perfectissime secundum naturam, pauciores tamen et lentius peraguntur, qualis est tenelli embryonis nuper in utero matris concepti; ita et dormienti vita minor quam vigilantis et s. p.

§. 83.

Ipsae autem corporis humani functiones pridem a physiologis in quatuor classes divisae sunt *). Quae quidem divisio etsi non exceptione maior, neque naturae veritati ad unguem adaequata **);

---

*) Prae aliis nuperorum quorundam tentaminibus, oeconomiae animalis functiones secundum vires quae ipsis praesunt, ad certas classes referendi, eminet imprimis viri acutissimi GILB. BLANE distributio in *Elements of medical Logick*. Lond. 1819. 8. (p. 14 sqq. versionis vernaculae).

***) V. PLATNERI *quaestiones physiolog.* p. 31. ITH *Versuch einer Anthropologie*. T. I. p. 108. 222.

tamen in memoriae subsidium commode recipi potest *).

Et quidem I. eorum *vitales* complectitur functiones, ideo dictas quod continua et intemerata earum actio prae reliquis ad vitam sustinendam maxime necessaria sit; quo ergo sanguinis circulum, et in homine nato respirationem referunt.

II. *animales*; quibus maxime animantia ab alterius regni organicis corporibus distinguuntur; quo scil. in homine animae cum corpore commercium, sensus praesertim, et motus muscularis spectant.

III. *naturales*, quae nutriendo corpori inserviunt.

IV. *genitales*, quae circa speciei propagationem versantur.

Iam singulas earum adeamus; auspiciaturi a vitalibus.

---

*) J. JAC. BERNHARDI *Versuch einer Vertheidigung der alten Eintheilung der Functionen, und einer Classification der organisirten Körper nach denselben.* Erf. 1804. 8.
